

HET GRIEKSE OETC

Τοὺς ῥυθμούς τε καὶ τὰς ἀρμονίας ἀναγκάζουσιν οἰκείουσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα ἡμερώτεροί τε ᾖσιν, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι χρήσιμοι ᾖσιν εἰς το λέγειν τε καὶ πράττειν· πᾶς γάρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται.

Πλάτων, Πρωταγόρας 326 α-β.

Περίπου δύο χιλιάδες πεντακόσια χρόνια πρίν, διατύπωσε ο Πλάτωνας στον Πρωταγόρα του τους σκοπούς της διδασκαλίας ειδικά της λυρικής ποίησης και της κιθάρας. Δύο χιλιάδες πεντακόσια χρόνια αργότερα διατυπώνουμε στην Ολλανδία τους σκοπούς της διδασκαλίας της Ελληνικής γλώσσας και Πολιτισμού, που είναι βασικά οι ίδιοι: καθοδήγηση των ελληνοπαίδων για απόκτηση "ευρυθμίας" και "ευαρμοστίας", έτσι ώστε να ζουν αρμονικά στο περιβάλλον τους είτε Ολλανδικό είναι αυτό είτε Ελληνικό.

Το Ελληνικό σχολείο του Άμστερνταμ ιδρύθηκε από τους γονείς πριν δέκα περίπου χρόνια. Το δημοτικό συμβούλιο είναι το διοικητικό συμβούλιο του σχολείου. Ένας ειδικός επιθεωρητής του τμήματος πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του Δήμου, είναι υπεύθυνος για την εκπαίδευση της Μητρικής γλώσσας και Πολιτισμού. Τα μαθήματα δίνονται κάθε Σάββατο πρωί.

Οι δάσκαλοι μαζί με τους γονείς βοηθούν τους μαθητές να διατηρήσουν ή να μάθουν την Ελληνική γλώσσα και να εμβαθύνουν περισσότερο στις ρίζες του Ελληνικού Πολιτισμού, για να ανακαλύψουν τελικά ποιοί είναι οι ίδιοι. Παράλληλα μαθαίνουν να κινούνται μ' ευελιξία και σιγουριά ανάμεσα στους δύο πολιτισμούς, χωρίς να δημιουργούνται συναισθηματικά προβλήματα.

Στο άρθρο αυτό δίνεται επίσης αναλυτικά το περιεχόμενο των μαθημάτων, ο παιδαγωγικός-διδακτικός τρόπος που εφαρμόζεται και το μαθητικό υλικό που χρησιμοποιείται για να επιτευχθούν οι σκοποί που διατυπώθηκαν πιο πάνω. Δίνεται δε ιδιαίτερη σημασία στη περιγραφή του μαθητικού υλικού που φτιάχνουν οι δασκάλες, για να καλύψουν τα ενδιαφέροντα, ανάγκες και επίπεδα κάθε μαθητή ξεχωριστά. Εφαρμόζονται οπτικο-ακουστικές και άλλες μέθοδοι, για να γίνεται ευχάριστη η εκμάθηση και να έχει εφικτά αποτελέσματα. Εκφράζονται επίσης τα μελλοντικά σχέδια για ποιοτική εξέλιξη του μαθητικού υλικού.

De meeste Griekse ouders zijn in de jaren zestig naar Amsterdam gekomen. De huidige vereniging van Grieken in Amsterdam, de 'Griekse Gemeenschap in Amsterdam en omstreken' werd in het begin van de jaren zeventig opgericht. In die tijd ontstond bij de ouders behoefte aan onderwijs voor hun kinderen. Met hulp van de Stichting Welzijn Buitenlandse werknemers en met een subsidie van het ministerie van CRM kon men starten met de Griekse school. Niet lang daarna kwam het OETC onder de hoede van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en werd het gemeentebestuur van Amsterdam schoolbestuur van de Griekse school. In de gemeentelijke organisatie is geen sprake van een school, maar van lessen in de Griekse taal en cultuur, die zijn ondergebracht bij een gewone lagere school. Sinds 1974 zijn we drie keer verhuisd. Met de leiding van de vierde school bestaat een goede verstandhouding en komen de kleine strubbelingen, die de huisvesting op vorige scholen met zich meebracht, niet voor. In het schoolgebouw liggen op de derde verdieping twee goed onderhouden klaslokalen die op zaterdag ter beschikking staan. Naast deze twee lokalen biedt de school een grote aula om te musiceren en te dansen.

De lessen hebben plaats op zaterdag van 10.00 tot 14.00 uur. Dat het onderwijs buiten de gewone schooltijd gebeurt is een keuze van de ouders, die het bezwaarlijk vinden als hun kinderen regulier onderwijs moeten missen voor onderwijs in de eigen taal en cultuur. Gezien de spreiding van de leerlingen over Amsterdam en omstreken zou een integratie van het OETC in de eigen (Nederlandse) school organisatorisch overigens moeilijk realiseerbaar zijn.

De lessen worden gegeven door twee leerkrachten. Het aantal leerlingen varieerde in de loop der jaren van 18 tot 32; thans zijn er 24 leerlingen ingeschreven. De ouders van de leerlingen of zijn beide afkomstig uit Griekenland of hebben een 'gemengd' huwelijk gesloten. Het laatste komt het meest voor. De meeste ouders hebben zich min of meer permanent in Nederland gevestigd, maar remigratie heeft plaats. In totaal zijn de afgelopen jaren ongeveer 15 leerlingen naar Griekenland verhuisd. Verschillen in de situatie van de ouders gaan gepaard met verschillende eisen of wensen met betrekking tot het onderwijs. Voor sommige ouders is het belangrijk om hun

kind Grieks te laten leren vanwege het feit dat één van hen Grieks is, voor andere ouders is het een hulpmiddel bij remigratie. Sommige ouders willen dat hun kinderen goed leren spreken, maar vinden schrijven minder belangrijk, andere ouders leggen de nadruk op een opleiding die zo veel mogelijk vergelijkbaar is met het taalonderwijs in Griekenland. Dergelijke verschillen worden teruggevonden in het kennisniveau van de leerlingen, wanneer ze de lessen gaan volgen. Voor sommigen is het Grieks de thuistaal, voor anderen geldt dat er wel eens Grieks wordt gesproken en voor weer anderen is het Grieks nagenoeg een vreemde taal.

Een ander kenmerk van de leerlingen is dat ze van verschillende scholen in Amsterdam, maar ook uit Amstelveen, Uithoorn en Castricum komen. De afstand van huis tot school is vaak groot en dat leidt ertoe dat leerlingen veelal door de ouders worden gebracht en gehaald. In het schoolgebouw bestaat de gelegenheid koffie te drinken en met elkaar te praten. De ouders fungeren dan tevens als portier en 'overbruggen' de afstand van de schooldeur tot de derde verdieping, waar de lessen worden gegeven. De situatie leidt tot een intensief onderling contact, dat zeer op prijs wordt gesteld. De ouders kiezen elk jaar een oudercommissie, die op allerlei gebied het werk van de leerkrachten ondersteunt, evenementen organiseert en contacten onderhoudt met de Griekse gemeenschap en het Platform van de Vijf Gemeenschappen in Amsterdam (behalve de Griekse, ook de Spaanse, Portugese, Italiaanse en Joegoslavische gemeenschap). Dit platform is gesprekspartner in het overleg over OETC met de gemeente.

Uitgangspunten en doelstellingen

In Nederland wordt het Griekse OETC zowel door de Nederlandse als de Griekse overheid georganiseerd. Er zijn leerkrachten die worden betaald door de Griekse overheid, terwijl andere Griekse leerkrachten worden betaald door de Nederlandse overheid. Beide soorten OETC kunnen zowel in de gewone schooltijd, op een Nederlandse school, als buiten schooltijd worden georganiseerd.

Op onze school in Amsterdam gelden voor het OETC de volgende doelstellingen:

- a het verbeteren van de communicatie met ouder(s), kennissen en familie in

Griekenland;

- b het ontwikkelen van een eigen persoonlijkheid van de leerling. Centraal staat hierbij het begrip van de Griekse cultuur en identiteit naast de Nederlandse. Doel is het vermijden van een cultuurconflict en het ontwikkelen van een soepel gedrag tegenover beide culturen;
- c het verminderen van aansluitingsproblemen bij eventuele vestiging in Griekenland.

De doelstellingen van ontwikkeling van de eigen identiteit in of tussen twee culturen in Nederland en van het verminderen van aansluitingsproblemen bij vestiging in Griekenland zijn uiteraard nogal verschillend. De nadruk valt op de eerste; de meeste leerlingen zullen waarschijnlijk in Nederland blijven. Daaruit volgt dat het niet alleen om de verwerving van cognitieve vaardigheden gaat, maar dat *sociale en emotionele vaardigheden evenzeer belangrijk* zijn. De leerlingen krijgen dan ook geen rapport met cijfers voor verschillende vakken. Wel krijgen ze aan het eind van het schooljaar een certificaat, waarin staat dat ze de lessen hebben gevolgd en waarin de leerkrachten hun waardering uitspreken voor hun komst naar de Griekse school op hun 'vrije' dag. Als de leerlingen naar Griekenland emigreren of remigreren, krijgen ze een document in twee talen mee, waarin staat wat ze gevolgd hebben en hoever ze zijn. Het document is voorzien van handtekeningen van de inspecteur van de gemeente en de onderwijsgeveden. In Griekenland worden de kinderen op school geplaatst naar leeftijdsniveau. In de grote steden zijn opvangklassen, in de kleinere plaatsen worden de leerlingen bijgewerkt na schooltijd. De ervaring leert dat na een jaar volledige aanpassing is verkregen.

Naast algemene doelstellingen zijn er specifieke voor een bepaalde doelgroep. Het onderscheid naar doelgroepen is gebaseerd op leeftijd en kennisniveau. De uitgangssituatie wordt gekenmerkt door een grote mate van diversiteit. Het kennisniveau van de leerlingen verschilt bij gelijke leeftijd en een ongeveer gelijk kennisniveau wordt aangetroffen bij verschillende leeftijden. Er zijn beginners van vijf jaar en van elf jaar. Noch een indeling naar leeftijd, noch een indeling naar kennisniveau is dus op zichzelf geschikt om groepen te vormen van leerlingen die dezelfde stof krijgen aangeboden in hetzelfde tempo. De vraag is hoe optimaal

op deze verschillen kan worden ingespeeld en welk materiaal daarvoor moet worden gebruikt. In feite kan het onderwijs alleen effectief zijn bij een vergaande mate van differentiatie en individualisering. Bovendien komen de leerlingen van verschillende lagere scholen met verschillende scholingsconcepten.

Er worden in onderstaand schema vier leeftijdsklassen en drie kennisniveaus onderscheiden. In alle leeftijdsschema's komen beginners voor. De vijfjarige en elfjarige beginners krijgen vanzelfsprekend niet dezelfde methodes voorgezet om Grieks te leren spreken of schrijven en behoren daarom ook tot verschillende doelgroepen.

Doelgroepen naar leeftijd en kennisniveau

	<i>beginners gevorderden</i>		<i>meer gevorderden</i>
4-5 jaar	X	—	—
6-7 jaar	X	—	—
8-10 jaar	X	X	—
11-13 jaar	X	X	X

Gegeven het aantal leerlingen varieert de bezetting van een doelgroep. In een bepaald jaar is er bijvoorbeeld een doelgroep van zes leerlingen, maar soms ook van één leerling. Een belangrijke vraag is of de beschikbare tijd genoeg is om de Griekse taal en cultuur te leren. Ter beschikking staan ongeveer 36 weken in een jaar van vier uur per week. Minus ziekte en ander verzuim levert dit ongeveer (maximaal) 120 uur per jaar op.

Activiteiten, inhoud en materiaal

Doelgroep 4-5 jaar, beginners

Sommige kinderen spreken en verstaan Grieks, andere niet. Kinderen die het spreken en gevoelig zijn voor het schrijven kunnen activiteiten voor het voorbereidend schrijven doen. Kinderen die geen Grieks spreken, raken eerst vertrouwd met de gesproken taal. Ook wanneer deze laatste kinderen op de basisschool bezig zijn met schrijven, worden ze eerst vertrouwd gemaakt met de Griekse klanken, voor klanken actief worden overgebracht in letters, woorden en zinnen (of in andere volgorde). Het verschil tussen de kinderen is voornamelijk een kwestie van tempo. In de praktijk valt de-

Schema van vormingsgebieden (taal)activiteiten en materiaal

<i>Vormingsgebied</i>	<i>Activiteiten</i>	<i>Materiaal</i> (voor een deel door leerkrachten gemaakt)
spreken	(na)vertellen verhalen, spelletjes met nabootsen van klanken, (na)zeggen van woorden en zinnen, mime, afbeelden, rijmpjes leren dansen	zelfgemaakte verhalen, boeken, cassettes, dia's, dia-klankbeeld, foto's, gefotokopieerd materiaal, kaartjes, kwartet, domino, lotto, puzzels, divers gemaakt materiaal
luisteren	luisteren naar verhalen, klanken, woorden	boeken, verhalen voorgelezen door de leerkracht, cassettes, platen, het orkest ¹
voorbereidend lezen en schrijven	overtrekken, vrij tekenen, stempelen, visuele waarneming, letters tekenen, krassen, plakken en knippen	letterdozen, stempels, gefotokopieerd materiaal, spijkers, boeken

1 Zie onder 'Buitenschoolse activiteiten'

ze doelgroep toch vaak in tweeën uiteen, hetgeen bijna op individueel onderwijs neerkomt. De specifieke doelstellingen zijn:

- het spontaan kunnen vertellen over belevenissen en ervaringen in Griekenland, over de familie, en dergelijke;
- het kunnen begrijpen van verhalen en liedjes en het reproduceren ervan;
- het vertrouwd raken met de letters in woord en zinsverband: vormen herkennen en verschillen zien door middel van tekenen, drukken, stempelen, krassen en kleuren van letters;
- kennismaken met het huidige en vroegere Griekenland onder andere door middel van mythologische verhalen voor kinderen.

De verschillende thema's die hierbij worden gebruikt zijn:

- korte actuele 'seizoengebonden' thema's als feesten;
- dagelijks leven in Griekenland als eten, dorp, stad, familie;
- een groot thema: hoe zie ik eruit, wat draag ik, wat doe ik;
- thema's door de leerlingen ingebracht;
- thema's uit liedjes en dergelijke; de reizen van Odysseas.

De werkvormen die worden toegepast zijn afwisselend collectief en individueel. Collectief om de communicatie en sociale vaardigheden te bevorderen; individueel om in eigen tempo en volgens eigen inzicht te werken. Sommige activiteiten worden collectief binnen de groep gedaan (kijken, nazeggen), andere activiteiten ook met leerlingen uit andere doelgroepen (toneelspelen, zingen).

Taal en cultuur zijn geen aparte vakken. Er wordt gestreefd naar integratie van het taal- en cultuuronderwijs in een les of een activiteit. Bijvoorbeeld: Bij het leren schrijven wordt onderwezen hoe vroeger op potscherven of stenen allerlei tekens werden geschilderd: de kinderen zien daarvan voorbeelden op dia's. Er ontstaat discussie over die 'gekke' letters, die vervolgens toch worden herkend en er ontstaat tevens een discussie over het schip dat ook op de potscherf staat afgebeeld. Dit is weer een aanleiding om iets te vertellen over de avonturen van Odysseas. Vervolgens wordt verder gegaan met kunstzinnige vorming: op met was bedekt papier worden met spijkers letters gekrast, zoals in de oudheid.

Doelgroepen 6-7 en 8-10 jaar

Deze doelgroep bestaat uit leerlingen die pas op zes- of zevenjarige leeftijd de lessen zijn

gaan volgen. Sommigen nog later. Sommigen spreken Grieks, anderen niet. Ze volgen hetzelfde programma met verschil in tempo. Na twee jaar schuiven ze door naar de groep gevorderden in de volgende leeftijdsklasse. Na deze twee jaar moeten de volgende doelstellingen zijn gerealiseerd:

- het lezen van eenvoudige zinnen in verhaalvorm
- het correct schrijven van circa 100 woorden
- het zelf kunnen maken en schrijven van eenvoudige zinnen
- het begrijpen en uitvoeren van eenvoudige opdrachten
- het spontaan kunnen vertellen van eenvoudige verhalen
- enige kennis hebben van het leven in klassiek, byzantijns en modern Griekenland.

De thema's en werkvormen zijn vergelijkbaar met die van de vorige doelgroep. Enig verschil in thema's is hetgeen de leerlingen zelf inbrengen en enkele thema's geschiedenis en oriëntatie op de streek waar de ouder(s) vandaan komen.

Bij het aanvankelijk Grieks *leren lezen en schrijven* maken we onderscheid in activiteiten voor leerlingen die nog niet en leerlingen die wel Nederlands hebben leren lezen en schrijven. Voor de eerste groep kan het leren lezen en schrijven in beide talen min of meer parallel lopen. Bij de andere kinderen hangt het tempo af van het kunnen associëren van wat geleerd moet worden in het Grieks met de reeds verworven kennis in de Nederlandse lees- en schrijflessen (dit verschilt per individu).

Het leren lezen en schrijven van leerlingen die dat nog niet in het Nederlands kunnen, vangt aan met het lezen van de letters. De leerlingen komen vaak spontaan met de letters van hun naam. Er worden dan verschillende spelletjes gespeeld, die de klanken van hun naam weer geven. Sneeuwwitje is een dankbaar thema voor het aanleren van harde en zachte klanken. Verder zijn er liedjes over dieren en hun klanken. De letterafbeelding van de klanken wordt als volgt onderscheiden:

- a klanken die met één en steeds één letter worden afgebeeld (a, b);
- b klanken die met één letter worden afgebeeld maar niet steeds met dezelfde letter (o = o of w);
- c klanken die met twee letters worden weer-

gegeven (e = ai);

- d twee verschillende klanken met dezelfde letters; de uitspraak is afhankelijk van de navolgende medeklinker (dipsifa fonienda: au in auto en au in augo);

- e de diphtong met twee of drie letters.

Bij het onthouden van de letters worden trucjes aangeleerd: een visje in het water,

xx

een vogel,

ss

enzovoorts. Er wordt ook gespeeld met willekeurige combinaties van klanken die een 'woord' aangeven met of zonder betekenis. Deze spelletjes hebben tot doel te begrijpen dat combinaties van klanken in de ene taal een betekenis kunnen hebben en in de andere niet.

Het *grammatica-onderricht* bestaat uit het onderscheiden van woordsoorten: zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord, werkwoord en lidwoord. Van de zelfstandige naamwoorden worden behandeld: mannelijk, vrouwelijk, onzijdig en de bijbehorende uitgangen. Van de werkwoorden 'hebben' en 'zijn' alle persoonsvormen en van andere veel voorkomende werkwoorden de eerste en derde persoon enkelvoud. Het wordt aangeboden in verschillende vormen: toneel, invuloefeningen, spel, enzovoort. De kinderen werken bijvoorbeeld met woorden bij plaatjes, waarbij ze de werkwoorden die betrekking hebben op de afgebeelde handelingen stempelen.

Voor het leren *spreken en luisteren* wordt onder meer gebruik gemaakt van door de leerkrachten zelf vervaardigd audiovisueel materiaal. Tegelijk met het vertonen van dia's worden naast elkaar aangeboden een Griekse tekst met Griekse lettertekens, dezelfde tekst in fonetisch schrift (Nederlandse schriftcode) en de Nederlandse vertaling ervan. Het fonetisch schrift is bedoeld voor leerlingen die wel Nederlands kunnen lezen, maar nog niet of nauwelijks Grieks. Ze kunnen hierdoor meedoen aan een dialoog aan de hand van de tekst. Het geeft bovendien de voldoening dat de leerling al gauw 'Grieks' kan lezen. Het audiovisuele materiaal is gedifferentieerd naar leeftijd (zie het eerder opgenomen schema). Toevoegingen zijn onder meer miniloco, het 'Odysseas-spel' en geografische kaarten van Griekenland.

Doelgroep 8-10 jaar, gevorderden

Deze leerlingen hebben de begincursus achter de rug (gedurende twee jaar).

Doelstellingen zijn:

- het zelfstandig kunnen lezen van eenvoudige boeken
- tekstverklaring en tekstverwerking
- het zelf maken van teksten
- het verkrijgen van inzicht in de structuur van de taal (sorteren, rubriceren van woorden en teksten)
- een meer uitgebreide kennis van de Griekse geschiedenis en van de aardrijkskunde van Griekenland (indien kennis van het Grieks tekort schiet, gebeurt dit ook in het Nederlands).

De thema's zijn ten dele algemeen en ten dele seizoengebonden. Seizoengebonden thema's bevatten aspecten van het dagelijks leven, zoals kleding, eten en festiviteiten. De concrete invulling hangt af van het jaargetijde. Een algemeen thema als 'ik en mijn familie' wordt verdeeld over het hele jaar. Een thema bevat vier aspecten: conversatie, tekstverklaring en analyse, grammatica en syntaxis en vrije expressie rond het thema.

Activiteiten op het gebied van de conversatie geschieden in specifieke conversatielessen binnen een thema (dialogen). Leerlingen met problemen op het gebied van spreekvaardigheid krijgen extra stof. Tekstverwerking en analyse is gebaseerd op een aantal vragen die over elk thema worden gesteld. Het grammatica-onderricht betreft: lidwoorden en zelfstandige naamwoorden; enkelvoud, meervoud, naamvallen en uitgangen; persoonlijke en bezittelijke voornaamwoorden; regelmatige werkwoorden en hun vervoeging: onvoltooid tegenwoordige en verleden tijd, toekomstige tijd; bijwoorden: tijd, oorzaak, etc.

De syntaxis betreft hoofdzakelijk onderwerp, gezegde en lijdend voorwerp. De vrije expressie bestaat uit het schrijven van een verhaal over het thema in eigen woorden, het dramatiseren van de tekst (toneel) of het zingen. Bij het schrijven worden plaatjes en foto's gebruikt om de eigen tekst te illustreren.

Het gebruikte materiaal bestaat onder meer uit zelf gemaakte fotokopieën met instructie- en oefenbladen, boeken met aansluitende thema's, diaserie's, cassettes met verhalen en liedjes, fotomateriaal en illustraties. Speciaal materiaal voor het cultuuronderwijs bestaat uit dia's over de verschillende historische periodes

van Griekenland. Instructie- en oefenmateriaal is beschikbaar over de Minoërs en Myceners en over Alexander de Grote. Over de laatste maken de kinderen bijvoorbeeld een eigen boek naar het idee van een biografie. Op de plattegrond van Amsterdam worden de straten opgezocht met Griekse namen, waarover informatie opgezocht of verteld wordt. Er worden bezoeken gebracht aan het Allard Pierson Museum, waarvoor opdrachten worden gemaakt, en dergelijke.

11-13-jarigen, doelgroepen beginners, gevorderden en meer gevorderden

Binnen de leeftijdscategorie 11 tot 13 jaar vallen beginners, gevorderden en meer gevorderden. De meer gevorderden hebben ongeveer vier jaar onderwijs achter de rug.

De *beginners* gebruiken een directe methode voor volwassenen: *Let's learn Greek* van Paepfthimiou. Deze methode voor volwassenen is min of meer een noodgreep. De onderwerpen in het boek zijn niet altijd actueel voor de leerlingen. Daarom worden ook andere thema's ingevoegd en kopieën voor conversatielessen uitgedeeld in de vorm van: Wat wil je zeggen en hoe zeg je dat. Verder wordt fotomateriaal gemaakt, dat dient als aanleiding voor het voeren van gesprekken. Het geheel biedt geen eenheid. De grammaticale cursus, de dialogen en de oefeningen vormen geen thematische eenheid.

De leerlingen worden in het Nederlands onderwezen in de Griekse cultuur met behulp van onder andere dia's. Er is nog geen geschikt materiaal van de Byzantijnse en de moderne tijd, wel van de oudheid. Gedacht wordt aan het maken van een reisgids voor kinderen, die tevens een taal cursus is.

Aan het eind van het jaar verstaan de beginners dagelijks gebruikt Grieks en kunnen ze vragen beantwoorden. De passieve kennis van de taal is wat meer ontwikkeld dan de actieve.

Voor de *gevorderden* in deze leeftijdsgroep wordt gebruik gemaakt van een grammaticacursus voor buitenlanders, ontworpen door medewerkers van de Universiteit van Salonika en getiteld *Perissolere Ellinika*. Het boek bevat vele oefeningen over zelfstandige naamwoorden en hun uitgangen, werkwoorden (vergelijking imperfectum-amistos, vtt, voltooid toekomstige tijd) en bijvoeglijke naamwoorden.

Hieruit wordt een selectie gemaakt.

Andere taalactiviteiten zijn het lezen en verklaren van teksten op het bereikte niveau en het schrijven van opstellen over de ervaringen in Griekenland en over dagelijkse onderwerpen. Deze opstellen kunnen aanleiding zijn tot een conversatieles, of ook omgekeerd: discussie gaat vooraf aan de keuze van het onderwerp. De teksten en ook werkstukken van andere doelgroepen worden gebundeld en uitgedeeld aan alle leerlingen. Op deze wijze ontstaat een soort schoolblad. Een van de taalactiviteiten was voorts het voeren van correspondentie met leerlingen van het Griekse OTC in Utrecht. Met de leerkracht en leerlingen uit Utrecht is er ook een muziekproject geweest, waarbij een bestaand project over vrede is bewerkt. De Utrechtse kinderen speelden toneel, de Amsterdamse kinderen zorgden voor de muziek.

De variatie in activiteiten moet ertoe leiden dat de leerling gestimuleerd wordt en actief bezig is met de taal. Cultuurthema's worden ontleend aan Griekse boeken.

Voor de *meer gevorderden* wordt een ander boek van de Universiteit van Salonika gebruikt: *Ta Nea Ellinika gra Xenous*. Alle grammaticale aspecten van de Griekse taal worden hierin behandeld. De leerlingen krijgen een selectie voorgezet en maken het boek niet geheel af.

In deze groep worden onder meer Griekse kinderboeken in het Nederlands vertaald. Deze activiteit geschiedt met hele groepen en is door de leerlingen zelf bedacht. De leerlingen vertalen zoveel mogelijk zelf, vervolgens wordt besproken hoe de zinnen in elkaar zitten, nieuwe woorden worden geleerd. Uiteindelijk ontstaat er een eigen boek dat weer in andere lessen, samen met het Griekse origineel, gebruikt kan worden. Andere activiteiten zijn het elkaar interviewen en gelezen teksten dramatiseren. De leerlingen helpen bij het opzetten van diaprogramma's over Griekenland en helpen feesten voor te bereiden.

Alle drie de groepen in deze leeftijdsklasse leren de Griekse liedjes zingen, die ook door het orkest worden gespeeld. De tekst wordt voor diegenen die daar nog moeite mee hebben, in fonetisch Grieks geanalyseerd. Verder wordt er gezamenlijk gedanst.

Buitenschoolse activiteiten

De belangrijkste buitenschoolse activiteiten zijn de optredens van de dansgroep en het orkest. Elke twee jaar wordt deelgenomen aan het Folkloristisch Dansfestival voor de Jeugd, dat wordt georganiseerd door het OFDT en af en toe wordt opgetreden voor ouders, Griekse gemeenschap, andere scholen of in theaters. Dergelijke optredens vinden sinds enige tijd ook plaats door het nu twee jaar bestaande orkest. Dit bestaat uit leerlingen, leeftijdgenoten van andere scholen en een ouder en wordt geleid door een muziekdocente. Doel is de beoefening van Griekse muziek.

Andere activiteiten zijn onder meer museumbezoek en schoolreisjes gezamenlijk met de ouders.

Wensen voor de toekomst

Materiaal

Er is en wordt veel materiaal gemaakt om de verschillende niveaus op te vangen. Dit materiaal zou verder gesystematiseerd moeten worden. Alle 'losse papieren' moeten een eenheid gaan vormen. Als er een uitleg voor onderwijsgevenden komt, kunnen de leerpakketten dan gemultipliceerd worden. Wenselijk is ook het maken van eenvoudig instructie- en oefenmateriaal, onder andere ter controle van de verwerking van de stof.

Van de verschillende cultuurthema's zouden draaiboeken voor dia's gemaakt moeten worden, teksten op cassette en illustraties van de dia's als oefenmateriaal.

De door de leerlingen vertaalde boeken zouden moeten worden uitgegeven in beide talen als hulpmiddel voor kinderen met beperkte kennis van het Grieks en ter kennismaking met Griekse kinderliteratuur.

Resterende wensen zijn de rangschikking van boeken op thema's, kopieën van auditief materiaal om mee naar huis te nemen en daar te oefenen, meer fotomateriaal als hulp bij conversatielessen en bewerkingen van methodes per doelgroep, zodat meer kan worden uitgegaan van de eigen situatie van de leerlingen. Een ambitieus plan is voorts taal en cultuur te combineren in een 'reisgids' voor de gevorderden en de meer gevorderden.

Organisatie in de klas

Het klaslokaal moet zo ingericht worden, dat het materiaal op een duidelijk zichtbare plek

staat gerubriceerd en uitnodigt tot gebruik. De leerling moet de functie kunnen begrijpen en zelfstandig opereren. Bibliotheek en diatheek dienen te worden geïnventariseerd. Er moeten luisterhoeken komen voor diaklankbeelden en gelegenheid om de principes van de taaldrukwerkplaats in Amsterdam te gaan toepassen.

Faciliteiten

Gewenst zijn permanente faciliteiten ter voorbereiding van het te maken materiaal, de observatie tijdens toepassing en analyse en ordening achteraf. Te denken valt aan ouders, die samen met de leerkrachten een soort school-

team zouden kunnen vormen, om taken op zich te nemen. Zij zouden ook kunnen worden belast met werkzaamheden als inventariseren, kopiëren, voeren van correspondentie, organiseren van excursies, verantwoording voor dansgroep en orkest, enzovoort.

Overige wensen

Bezoeken aan musea, waar overblijfselen van de cultuur zijn, moeten worden gestructureerd en een vast onderdeel van het programma vormen. Ook is er behoefte aan regelmatig contact met Grieks OTC in andere steden.

HB0

-Tigris miauwd om iets te kunnen zeggen
O tigris miauwt om iets te kunnen zeggen

Taaldrukwerkplaats, limograaf